

*Хоптинський Ю.А.,*  
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,  
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

## ПРАВОВИЙ СТАТУС ГОЛОВНОГО БУХГАЛТЕРА

І дотепер не втрачає актуальності правильне визначення і, особливо, застосування загальновідомих, загальноживаних категорій і термінів, їх узгодженість, співвідношення тощо. До таких термінів-словосполучень зокрема відносяться «посадова особа» і «службова особа», які у першу чергу тісно пов'язані з такою філософсько-соціологічною, загальнонауковою і водночас фаховою категорією як «відповідальність».

Головний бухгалтер як суб'єкт відповідальності – це «посадова» чи «службова» особа? Адже у фаховій літературі, як і у чинному законодавстві, застосовуються обидва поняття. Як вони співвідносяться, яке з них правильне?

Згідно чинного законодавства основною ознакою того, що особа вважається посадовою, є виконання нею організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій. При цьому: «організаційно-розпорядчі обов'язки — це обов'язки по здійсненню керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності» (Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 5 «Про судову практику у справах про хабарництво»). Таке ж тлумачення підтримує Міністр України у листі від 22.02.2013 № 1332-0-26-13/11: «... для вирішення питання щодо визначення поняття "посадова особа" необхідно виходити з правозастосовної практики, яка зазначає, що головним критерієм віднесення особи до кола посадових осіб є наявність в неї організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій». Про те, що головний бухгалтер виконує саме такі функції, а отже відноситься до категорії «посадовці» зазначено у Законі № 996, ПКУ, Довіднику професій та ін.. коли йде мова про апарат бухгалтерії, штатний розпис, посадові інструкції і т. п.

Наступне – щодо «службового» аспекту. Раніше, ще за часів Радянського Союзу, всі працівники бухгалтерії відносились до офіційної категорії «Службовці», а відтак і головний бухгалтер був «службою особою». Наразі, на відміну від категорій, чинний Довідник професій передбачає поділ персоналу на «функціональні групи». Водночас головний бухгалтер відноситься до групи «Керівники» а інші працівники бухгалтерії – до груп «Професіонали», «Фахівці» та «Технічні службовці» залежно від фактично виконуваних функцій.

Хоча словосполучення «службова особа» досить вживане, офіційне визначення або ж тлумачення цього поняття вдалося відшукати лише у Кримінальному Кодексі України (далі ККУ). У Примітці 1 до ст. 364 визначено що: «Службовими особами ... є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням ... обіймають ... посади, пов'язані з виконанням

організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням». Оскільки виконання саме цих функцій є посадовим обов'язком головного бухгалтера, то цілком логічним є твердження про те, що він є «службовою особою», принаймні в розумінні ККУ. Однак ці функції слово в слово аналогічні тим, що характеризують головного бухгалтера як «посадову особу», тобто впливає висновок щодо ідентичності цих понять. Якщо це так, тоді не зрозуміло, чому у ст. 42 Конституції України згадується про «посадових і службових осіб» роздільно. Мабуть слід погодитись з тим, що це ще один приклад неузгодженості у чинному законодавстві, словом це питання до правознавців.

Що ж стосується визначення правового статусу саме головного бухгалтера як суб'єкта відповідальності, то на наш погляд словосполучення «посадова особа» і «службова особа» – це ідентичні (синонімічні, адекватні, тотожні) поняття, що і підтверджується на практиці, де вони зазвичай ототожнюються.

Відомо, що усі юридичні особи, створені відповідно до законодавства України, зобов'язані вести бухгалтерський облік, а отже, утримувати відповідних виконавців (штатних або позаштатних). Незалежно від обраної організаційної форми керівник облікової служби є відповідальною особою. Разом з тим, а ні у нормативних документах, а ні у навчально-методичній літературі питання його відповідальності (її види: дисциплінарну та матеріальну, кримінальну, адміністративну, цивільну тощо, випадки та умови її настання, порядок і алгоритм визначення розміру відшкодування і т. ін.) висвітлені недостатньо. У посадових інструкціях головних бухгалтерів великих і малих підприємств і організацій зазвичай містяться загальні, розпливчаті вирази з посиланням на чинне законодавство. На наш погляд, питання юридичного статусу керівника облікової служби є досить актуальним також і для студентів-випускників обліково-економічних спеціальностей, а відтак, потребує прискіпливішого висвітлення, уточнення, конкретизації.

УДК 657

*Шигун М.М.,*  
д.е.н., професор,  
завідувач кафедри обліку і оподаткування,  
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

## **РОЛЬ ГЛОБАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ У ТРАНСФОРМАЦІЇ МОДЕЛІ БУХГАЛТЕРСЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ**

Бухгалтерська професія, як один з ключових постачальників інформації про економічну діяльність суб'єктів господарювання, сьогодні потребує найбільшої уваги до постійних змін в інформаційному просторі, методах обробки даних, запитах користувачів, у вимогах регуляторних та урядових органів, професійних організацій тощо.

У 2014 р. Привілейованим інститутом управлінських бухгалтерів (СІМА) спільно з Американським інститутом сертифікованих публічних бухгалтерів